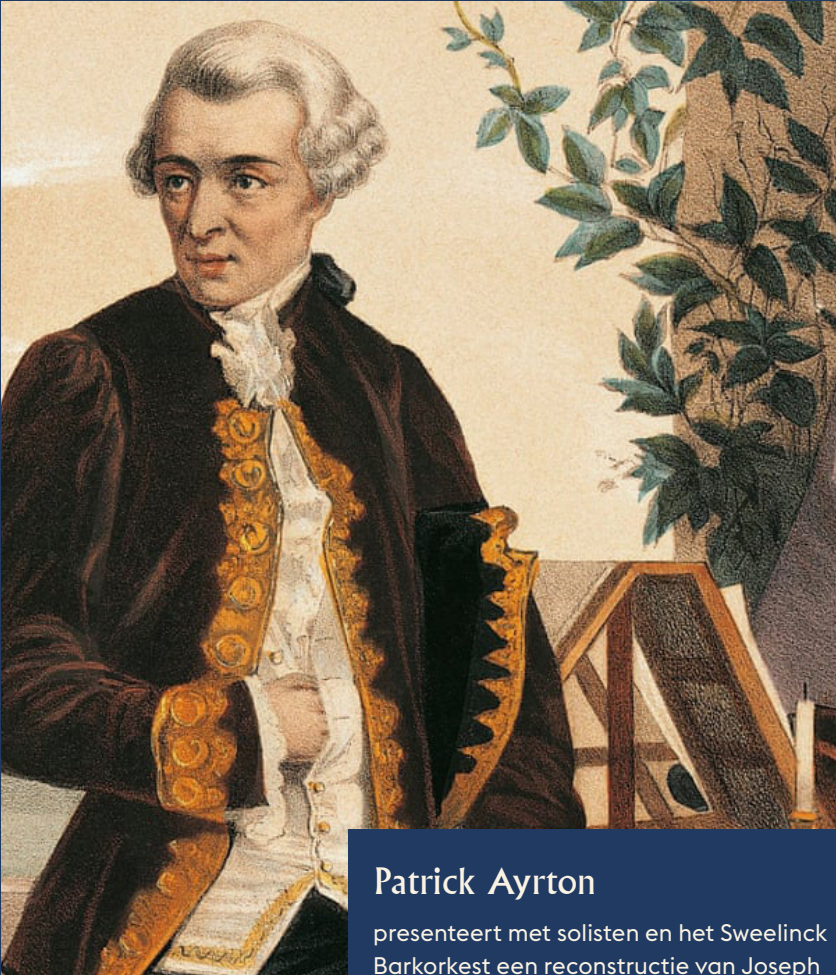

DR HAYDN'S EVENING

Vrijdag 23 april
15:30 live & daarna online

Livestream vanuit
de Koningkerk
Voorburg

ONLINE CONCERT

Patrick Ayrton

presenteert met solisten en het Sweelink
Barkorkest een reconstructie van Joseph
Haydns concert dat hij op 4 mei 1795 in
Londen gaf.

MUSICA
ANTICA

Den Haag

musantica.nl

DR HAYDN'S EVENING

vr
23
apr

Livestream vanuit de Koningkerk in Voorburg 15:30 uur

Sweelinck Barokorkest

o.l.v Patrick Ayrton

SOPRAAN

Mariela Flores, Agnes van Laar, Sofia Pedro,
Anastasia Terranova

TENOR

Jasper Dijkstra, Gabriel Belkheiri

TRAVERSO

Anastasia Chernova-Vledouts, Rama Kumaran

HOBO

Johanna Boehm, Cécile Chartrain

KLARINET

Erick Rojas Toapanta, Meritxell Coloma
Cutillas

FAGOT

Luís Tasso Athayde Santos, Daphné Franquin

HOORN

Vicente Serra Primo, Felix Peijnenborg

TROMPET

Amir Rabinovitz, Christopher Price

PAUKEN

Dominic Jacquemard

EERSTE VIOOL

Iyssa Wright (concertmeester),
Katarzyna Denkiewicz-Stawujak, Laura
Alexander, Camilo Arias Cuellar, Nata
Roinishvili, Karina Sosnowska (alleen in de
symfonie)

TWEEDE VIOOL

Daniel Lee (aanvoerder), Saya Ikenoya,
Elizaveta Medvedeva, Monet Twisk, Koos
Verhage, Agnes Eyja Gunnarsdóttir

ALTVIOOL

Eura Fortuny, Dagmar Korbar, Tim Lam, Rodo
Nijhoff, Stefano Sancassan

VIOLONCELLO

Diego Pineda, Xander Baker, Daniele Lorefice

VIOLONE

Giuseppe Ciraso, Chun-Yuan Yang

KLAVECIMBEL

Riccardo Casamichiela, Leonor Gonçalves

FORTEPIANO EN MUZIKALE LEIDING

Patrick Ayrton

PROGRAMMA

Joseph Haydn 1732-1809

Ouverture uit L'incontro improvviso (Hob.
XXVIII:6)

Aria: Ecco spiano, uit Orlando Paladino
(Jasper Dijkstra)

Aria: Ah, tu non senti..., Qual destra omicida
(Hob XXIVb IO) (Jasper Dijkstra)

Duet: Quel tuo visetto, uit Orlando Paladino
(Mariela Flores, Gabriel Belkheiri)

Symphonie Nr. IO4 in D groot (H. I/IO4):
Adagio - Allegro, Andante

Concertaria Berenice che fai Hob.XXIVa: I,
(Agnes van Laar (Sofia Pedro))

Aria: Ragion nell'alma siede, uit Il Mondo
della Luna, (Anastasia Terranova)

Symphonie Nr. IO4 in D groot (H. I/IO4):
Menuetto - Trio: Allegro, Finale: Spiritoso

MET SPECIALE DANK AAN:

Protestantse wijkgemeente De open hof,
Voorburg, Jan en Jeanette van der Kolk
Wim Keijzer, Peter van der Deijl

Den Haag

Op 4 mei 1795 vond een zeer bijzondere gebeurtenis plaats in het King's Theater aan de Haymarket in Londen: Joseph Haydn dirigeerde een van de belangrijkste concerten uit zijn carrière. Deze gebeurtenis, in de pers gepresenteerd als "Dr Haydn's Evening", was misschien wel het hoogtepunt van de triomfantelijke tweede reis van de componist naar Engeland, waarop hij enkele van zijn nieuwste werken presenteerde.

In die dagen was Londen de grootste en economisch belangrijkste stad ter wereld. Haydn had kort na zijn eerste reis opgemerkt dat "... mijn aankomst een grote sensatie veroorzaakte. Drie dagen achter elkaar stond ik in alle kranten. Iedereen wil mij leren kennen. Als ik zou willen, zou ik elke dag uit eten kunnen gaan; maar eerst moet ik aan mijn gezondheid denken, en daarna aan mijn werk. Behalve de adel, laat ik geen bezoekers toe tot 2 uur." Haydn's komst naar Engeland was op uitnodiging van Johann Peter Salomon, violist en concertorganisator, geboren in Bonn maar woonachtig in Londen. Voor het concertseizoen van 1795 zag Salomon echter om verschillende organisatorische redenen af van zijn eigen concertreeks. Haydn sloot zich daarom maar aan bij de zogenaamde Opera Concerts, onder directie van violist en componist Giovanni Battista Viotti, die over een nog groter orkest beschikte ter grootte van ongeveer 60 musici.

Maar op 4 mei 1795 dirigeerde Haydn zelf. Fascinerend is dat we dit concert kunnen herbeleven: een anonieme muzikliefhebber krabbelde zijn bewaard gebleven programma vol

met toelichtingen, waarderingen en beoordelingen. Sommige daarvan zijn nogal amusant: "Prachtig maar lawaaierig", verwijzend naar een van de (Londense) symfoniedelen, "helemaal niets", als commentaar op een aria van de componist Giacomo Ferrari, of "bewonderenswaardig expressief maar zwakke en slordige trillers", als beschrijving van het optreden van de toonaangevende prima donna Brigida Giorgi Banti. Haydn zelf vermeldt in zijn dagboek dat "... het publiek groot en voornaam was en zeer tevreden over de avond: ik ook". De muziekhistoricus Dr Charles Burney, aanwezig bij het concert en met wie Haydn bevriend zou raken, beschrijft enthousiast: "Haydn zelf zat aan de pianoforte; en de aanblik van die vermaarde componist zette het publiek zo onder stroom, dat het een aandacht en genoeg opwekte dat superieur was aan wat ooit, bij mijn weten, door instrumentale muziek in Engeland was veroorzaakt. Als toegift speelde Haydn alle langzame middendelen nogmaals; iets wat, geloof ik, in geen enkel land eerder is voorgekomen."

Op het programma die dag stonden delen uit de opera Orlando Paladino, die Haydn in 1784 had gecomponeerd. Twee helden staan daarin centraal: een soort "razende Roeland", Orlando zelf, en een sabelkletterende Rodomonte. Het gaat nog steeds door voor een komische opera, maar vooral door het gedrag van deze twee krijgt zij meer het karakter van een satire op dit genre. Haydn's benoeming in 1761 aan het hof van de Esterházy's betekende voor hem de leiding over alle muziekactiviteiten met vanaf 1775 een sterk accent op de opera.

Door de betrokkenheid bij elke productie had hij het genre grondig leren kennen : samen met solisten en orkest studeerde hij de partituur in en paste zo nodig hun partijen aan. In het werk van collega's bracht hij bovendien coupures aan en voegde eigen aria's toe. Deze sterk praktische ervaring leidde in zijn latere opera's tot meer verdieping in wat aanvankelijk weinig meer was dan een vorm van klassiek amusement. Vermenging van de komische opera met vooral in de aria's elementen uit de dramatische opera kenmerken ook Orlando Paladino.

Op vrijdagmiddag 23 april presenteert het Sweelinck Barokorkest onder leiding van Patrick Ayrton een "remake" van die uitvoering, zij het in een kortere versie (op grond van overgeleverde verslagen, aankondigingen en Haydns eigen dagboek moet de voorstelling meer dan 5 uur hebben geduurd!). De concertaria *Berenice che fai*, hoogtepunt van die historische avond in 1795, staat op het programma, evenals fragmenten uit Orlando Paladino en andere opera's. Ook klinkt een Grand Overture, de Londense term voor symfonie: Haydns "Londense" symfonie natuurlijk.

Patrick Ayrton/Dick van den Hul

Ecco spiano uit "Orlando Paladino"

Ecco spiano.

Ecco il mio trillo,
non la cedo a nessun grillo,
al fagotto e all' oboe.
Come arpeggio!
Che staccate, che staccate!
Senta queste sincopate,
il furioso, l'andantino,
e ancor questo gruppettino,
contrattempi, l'obbligato.
Ah che un musico castrato
come me non canta affè.

Che ne dice, che le pare?
Torno l'arco a impegolare
ed il resto suonerò,
che biscrome! Che terzine!
Oh che belle volatine!
Oh che acuto! Oh che basso!
che passaggio, che fracasso!
Che ne dice, che le pare?
Questo è il modo di suonare.
La salute, e me ne vo.

Let me explain.

Here is my trill,
I leave it to no cricket,
not the bassoon, not the oboe.
Here the arpeggio!
Staccato, staccato!
Listen to the syncopations,
the furioso, the andantino,
and also gruppettino,
contratempi, obbligato.
Not even a castrato
sings as beautifully as I do.

What do you say to that?
I resin the bow fresh
and play the rest.
What thirty-second notes, what triplets.
O, what beautiful runs.
What heights, what depths!
What passages, what noise!
How do you like it?
This is the true way to play.
I salute you, and commend me.

Recitativo ed Aria di Oreste, Hob. XXIVb:IO

Recitativo

Ah, tu non senti, amico,
quel che soffre il mio cor:
mentre t'ascolto truce,
e squallida in volto, nuda il piè,
sparsa il crin, lacera il petto
vedo la madre in minaccioso aspetto,
quante furie ha d'intorno!
E quanti al seno mi vibra accesi dardi!

Oh Dio! Non senti gli ululati, i lamenti!
E qual conduce funebre orrida pompa,
che mi tragge, che mi tragge a morir!

Sull' are atroci stride la nera fiamma,
e mi prepara la bipenne fatal la man più cara.

Aria

Qual destra omicida
la morte m'appresta!
Ah, ferma!... T'arresta...
la madre m'uccida,
la madre spietata;
se sazia l'ingrata
di sangue non è.
Ah, barbara! Affretta
l'acerba ferita,
qual dono è la vita,
se l'ebbi da te.
Ah, non senti, amico,
tu non senti gli ululati, i lamenti,
ah, non senti qual destra omicida
la morte m'appresta!

Recitative

Ah, you do not know, my friend,
How my heart suffers:
While listening to you, fierce
With grimy face, bare feet,
Loosened hair and bodice torn,
My mother I see, with threatening looks,
How many Furies surround her!
How many burning darts she hurls against my chest!

Oh God! Do you not hear the howls, the moans!
And what horrid funereal rites she holds,
Bringing me, bringing me to death!

On hideous altars the black flame sputters;
The fatal axe is readied for me by the beloved hand.

Aria

What a murderous hand
Prepares for my death!
Ah, stop!... Desist...
Let my mother kill me,
The merciless mother,
If the ingrate is not sated
With blood.
Ah, monster! Hasten the coming
Of the bitter wound,
What gift is life
If given by you.
Ah, you do not hear, my friend,
You do not hear the howls, the moans,
Ah, you do not see what a murderous hand
Prepares for my death!

Quel tuo visetto uit “Orlando Paladino”

Eurilla Quel tuo visetto amabile proprio mi fa languir. Sento nel petto un spasimo che non lo so ridir. Ma tu furbetto sì graziosetto ben lo comprendi; meglio l'intendi che voglio dir.

Pasquale Ah!

Eurilla Tu sospir!

Pasquale Eh!

Eurilla Tu miri!

Pasquale Ih!

Eurilla Mi vuoi bene?

Pasquale Oh!

Eurilla Non tardar.

Pasquale Il cavallo ed il padrone per amore in conclusione non si possono frenar.

Eurilla Più mi sento ad infiammar.

Berenice che fai Hob.XXIVa:1

Recitativo

Berenice, che fai? Muore il tuo bene,
Stupida, e tu non corri? Oh Dio! Vacilla
L'incerto passo; un gelido mi scuote
Insolito tremor tutte le vene, E a gran pena il
suo peso il piè sostiene.

Dove son? Qual confusa
Folla d'idee tutte funeste adombra
La mia ragion? Veggo Demetrio: il veggo
Che in atto di ferir... Fermati! Vivi!
D'Antigono io sarò. Del core ad onta

Volo a giurargli fè: dirò che l'amo;

Dirò... Misera me, s'oscura il giorno,
Balena il ciel!
L'hanno irritato i miei meditati spergiri.
Ahimè! Lasciate
Ch'io soccorra il mio ben, barbari Dei.
Voi m'impedite, e intanto
Forse un colpo improvviso...
Ah, sarete contenti; eccolo ucciso.
Aspetta, anima bella: ombre compagne
A Lete andrem. Se non potei salvarti

Potrò fedel... Ma tu mi guardi, e parti?

Eurilla I languish for your dear face, I feel an agony in my chest that I cannot describe. But you, clever girl, so cute, you can understand better what I want to say.

Pasquale Ah!

Eurilla You sigh!

Pasquale Eh!

Eurilla You look at me!

Pasquale Ih!

Eurilla Do you love me?

Pasquale Oh!

Eurilla Don't hesitate.

Pasquale After all, horse and rider, once inflamed with love, can no longer be restrained.

Eurilla I feel even more inflamed.

Recitative

Berenice, what are you doing? Your beloved is dying, and yet you, like a fool, do not run to him? Oh God, my uncertain footsteps falter! A strange, icy chill courses through my veins, and only with great pain can my feet support their burden.

Where am I? What muddled folly of dark thoughts clouds my reason? I see Demetrius: I see him in the act of striking... Stop! Live!

I shall marry Antigono. In spite of my true feelings, I fly to swear my fidelity to him. I shall say I love him;

I shall say... Wretched me! The daylight fades, the heavens flash with lightning!

My intended perjury has angered them. Alas! Let me come to the aid of my beloved, cruel Gods!

You block my way, and meanwhile perhaps some sudden blow...

Ah, you will be content: behold him, killed.

Wait, my beloved soul-mate; let our shades go as companions to Lethe. Though I was unable to save you,

I can still be faithful... But you look at me, and leave?

Aria

Non partir, bell'idol mio:
Per quell'onda
All'altra sponda
Voglio anch'io
Passar con te.
Recitativo
Me infelice!
Che fingo? Che ragiono?
Dove rapita sono
Dal torrente crudel de' miei martiri?
Misera Berenice, ah, tu deliri!

Aria

Perché, se tanti siete,
Che delirar mi fate,
Perché, non m'uccidete,
Affanni del mio cor?
Crescete, oh Dio, crescete
Finché mi porga aita
Con togliermi di vita
L'eccesso del dolor.

**Ragion nell'alma siede,
uit "Il Mondo della Luna"**

Ragion nell'alma siede
Ragion nell'alma siede
regina dei pensieri,
ma si disarmo e cede
se la combatte amor.
E amor, se occupa il trono,
di re si fa tiranno,
e sia tributo o dono,
vuol tutto il nostro cor.

Aria

Do not go, my beloved;
I too want to
cross that river
to the other side
with you.
Recitative
Unhappy me!
What am I pretending? What am I thinking?
Where am I being dragged off
by the cruel torrent of my anguish?
Wretched Berenice, ah, you are delirious!

Aria

Why, since you are so numerous,
you who cause me to rave,
why do you not kill me,
torments of my heart?
Increase, oh God, increase,
until the surfeit of grief
at least comes to my aid
by taking away my life.

Reason sits in the soul
Reason sits in the soul
Queen of thoughts,
But she is disarmed and forfeits
If she is fought by love.
And love, if it occupies the throne,
Like a king it becomes a tyrant,
And be it a tribute or gift,
It wants our entire heart.

KLASSIEKE MUZIEK EN FRANSE WIJN EEN HARMONIEUS DUET

Wat past thuis beter bij rustgevende muziek dan een fraai glas Franse wijn? Zie www.eliaswijnen.nl voor informatie en bestellen.

Bijna 100 wijnen exclusief voor Nederland.

Geen winkel, dus lage prijzen. Wijnen worden aan huis bezorgd.

Proeflokaal op afspraak aan het Lange Voorhout,

via tonelias@eliaswijnen.nl

ELIASW NEN

www.eliaswijnen.nl